

Idealni duh siromaštva sv. Franje.

Upliv Hristova napatka apostolima kod Mt. 10, 5b—15.

Dr. Fra. Juraj Božićković.

SUMMARIUM.

De influxu instructionis a Christo apostolis propositae Mt. 10, 5 b—15 in mentem idealem altissimae paupertatis evangelicae s. Francisci Assisiensis.

Epitome. — Demonstratur testimoniis ipsius s. Francisci (Opuscula. Ad Claras Aquas 1904 p. 79), Trium Sociorum (Legenda. Romae 1880 p. 21), Thomae a Celano (Vita secunda. Romae 1880 p. 28—30), s. Bonaventurae (Ad Claras Aquas 1908. Operum t. VIII, p. 523—26) instructio Christi apostolica Mt. 10, 5b—15 principalem influxum in formandum spiritum altissimae paupertatis s. Francisci exercuisse. Ob eam causam critico apparatu textus Mt. 10, 5b—15 in linguam croaticam redditur, postposito scientifico commentario, quo mens Christi de evangelica paupertate in hac instructione apostolica indicatur momentanea ac solum pro prima missione in Galilaea fuisse, a s. Francisco quidem, revelante Divino numine, pro norma evangelica vitae suae suorumque continuo assumi.

Prigodom sedamstogodišnjice smrti velikog, evanđeoskog muža sv. Franje Asiskoga držim, da je vrlo zanimivo vidjeti i upoznati, kako je uplivao Hristov napatka apostolima kod Mt. 10, 5b—15 na njegov idealni duh siromaštva. Pošto je sv. Franjo po tom napatku udesio svoj život i rad, ja ću u ovoj raspravici prevesti Matejev tekst iz grčkoga, znanstveno ga protumačiti poredivši ga sa Mk. 6, 7—11 i Lk. 9, 1—1; sr. 10, 1—12, koji o istoj stvari rade. Pokazat ću pravi smisao Hristovih riječi i kako su na idealni duh evanđeoskog siromaštva Franjina uplivala.

1. Prijevod Mt. 10, 5b—15. teksta sa kritičnim bilješkama.

Da nam prijevod grčkog teksta Mt. 10, 5b—15, što bude kritičniji i bolji, poslužiti ćemo se kritičnim izdanjem ovih kodografičnih istraživaoca: M. Hetzenauer, Novum Test., Oeniponte 1896. T. I. 24, 290, 335; F.

Blass, *Evangelium sec. Mt. Lipsiae* 1901, 30—31; F. Brandscheid, *Novum Test. Friburgi Br.* 1906. T. I, 48, 625; H. v. Soden, *Griechisches N. Test. Göttingen* 1913, 16; E. Nestle, *Novum Test. Stuttgart* 1914, 23—24; H. J. Vogels, *Novum Test. Düsseldorf* 1922, T. I. 24—25.

Hrist kod Mt. 10, 5b—15 daje naputak dvanaestorici apostola za zasebno, pojedino i samo ondašnje poslanstvo u Galileji, koje treba razlučiti od onoga budućega i općega, o kojemu govori Mt. 10, 16—42.

Riječi Hristove donosi Matej ovako: 10, 5b »Na put nezabožaćki ne idite, i u grad Šamaritanski ne ulazite, 6 nego idite rađe k izgubljenim ovcama doma Israelova. 7 A zaputivši se, propovijedajte kazujući, da se približilo carstvo nebesko. 8 Bolesne ozdravljajte, mrtve uskrisujte, gubave čistite, davle izgonite: mukte ste primili, mukte dajite. 9 Ne pribavljajte zlata, ni srebra, ni mjedi u pojase svoje, 10 ni torbe na put, ni dvije haljine, ni obuće, ni štapa, jer je radnik dostojan svoje hrane. 11 A kad u koji grad ili selo uđete, ispitajte, tko je u njemu dostojan, i ondje ostanite, dok ne izidete. 12 A ulazeći u kuću, pozdravite je.

Tako donose tekst: Hetzenauer I, 24; Blass, 31; v. Soden, 16; Vogels I, 24; Nestle, 24. U bilješci nadostavljaju: govoreći mir kući ovoj. Nasuprot Brandscheid I, 48; ND Tat OW. Vet. lat. Vulg. Aeth. Arm. u tekst unose gornji nadodatak. Durand A. (*Evangelie selon s. Mt. Paris* 1924, 166) drži, da nadostavak: »Govoreći: mir kući ovoj« nije izvoran tekst Matejev, nego je uzet iz Luke 10, 5. Slažu se I. Weiss (*Mt.-evangelium. Göttingen*, 1907, 308) i T. Zahn (*Das Evangelium des Mt. Leipzig* 1910, 402). Primjećuje Lagrange (*Evangelie selon s. Mt. Paris* 1923, 200), da ἀσάσασθε pozdravite, prevedeno je iz aramejskoga, što nužno izriče mir«. Ako bi se izostavio spomenuti nadostavak, tekst ostaje šakat i nejasan. Hilarije (Migne, PL. 9, 969—970) i Teofilakt (Migne, PG. 123, 237) ga čitaju; Zlatoust (Migne, PG. 57, 583) i Jeronim (Migne, P. L. 26, 66) ne, ali potonji piše: »Tajno izrazi pozdrav hebrejskog i sirskog govora.« 13 I ako kuća bude dostojna, neka dođe mir vaš na nju; a ako ne bude dostojna, mir vaš neka se vrati k vama. 14 I ako vas tko ne će da primi, niti poslušna riječi vaših, izlazeći i kuće ili grada onoga, otresite prah s nogu svojih. 15 Zaista vam kažem: lakše će bit zemlji sodomskoj i gomorskoj u dan suda, nego li gradu onome.«

Sadržina se ovog naputka svodi na ovo. Najprije Hrist predlaže apostolima predmet propovijedanja za Židove u Galileji [r. 5b—7]; zatim da poluče među njima uspjeh, kada im budu evandjelje naviještali, predaje im moć tvorenja čudesa [r. 8]; nadalje im na ovom apostolskom putovanju propisuje:

način življenja i rada [r. 9—14]; najposlije kazuje božansku kaznu, koja će stići one, koji ne budu primili njihovo propovijedanje o veseloj vijesti spasenja [r. 15].

U razlaganju se ovog naputka slažu sva tri sinoptika [Mk. 6, 7—11; Lk. 9, 1—6; (sr. 10, 1—12)] u glavnome [Augustinus, *De consensu evangelistarum*. Migne, P. L. 34, 1112—1115]. Razlikuju se samo u načinu pripovijedanja. O tome ćemo u tumačenju teksta govoriti. B. Weiss [*Das Matthäus-Evangelium*.⁷ Göttingen 1910, 196] tvrdi, da nema dva naputna Hristova govora: prvoga za apostole [Mt. 10, 5b—15; Mk. 6, 7—11; Lk. 9, 1—6], a drugoga za učenike [Lk. 10, 1—12]. Prema njegovom mišljenju najstarije vrelo ovog naputka bilo bi Lk. 10, 2 r. Marko 6, 8—11 vrlo slobodno neke izreke preradi iz Lk. 9, 3—5. Na pripovijedanje Matejevo 10, 5b—15 djelomično je uplivao Marko.

Tvrđnja se B. Weissa temelji na krivoj pretpostavci. Ničim ne dokazuje, da nema dva Hristova naputka: jednog za apostole [Mt. 10, 5b—15; Mk. 6, 7—11; Lk. 9, 1—6], a drugog za učenike [Lk. 10, 1—12]. Problematično je pitanje,¹⁰ da je najstarije vrelo Hristova naputka Lk. 10, 2 s.; 2, da je Marko 6, 8—11 neke izreke vrlo slobodno iz Lk. 9, 3—5 preradio, te svojim pripovijedanjem djelomično uplvisao na Mateja 10, 5b—15. Ako čitamo samoga Lk. 9, 1—6 i 10, 1—12, isti jasno luči dva Hristova naputka. To nitko ne može zakonito poreći, jer su osobe drukčije, koje Hrist šalje. U prvom slučaju šalje dvanaest apostolâ, u drugom sedamdeset i dva učenikâ. Poslanstvo apostola luči od onoga učenikâ, i ako im podaje iste evanđeoske naputke. Dakle ne može se reći, da nijesu bila dva Hristova naputka. Pisana, apostolska predaja uči, da je Matej napisao najprije svoje evanđelje prema jerušalemskoj katehezi (oko 44. p. Hr. do 50), Marko prema rimskoj ili Petrovoj (oko 50—60), Luka prema antiolijskoj ili Pavlovoj (oko 60—63). Najstarije vrelo Hristova naputka nije dakle Lk. 10, 2 s. Teorijom uzajamne ovisnosti jednog evanđeliste o drugome tumači se dobro sličnost, ali se ne može protumačiti njihova međusobna nesličnost. Što odatle slijedi? Da je mišljenje B. Weissa o postanku Hristova naputka kod sinoptika uopće izmišljeno i bez pravog temelja.

2. Tumačenje Hristova naputka kod Mt. 10, 5b—15 obzirom na Mk. 6, 7—11 i Lk. 9, 1—6; (sr. 10, 1—12).

1, 5b—6. Hrist u prvom ovom apostolskom poslaustvu za Galileju nalaže, neka apostoli evanđelje propovijedaju samim Židovima, kojima Bog bijaše obećao Mesiju, a ne poganimima i Šamaritancima.

Šamaritanac [*Σαμαρείτης, ov, ó*, Samarites (Curt. 4, 8, 9. Tac. Ann. 12, 54); Samaritanus (Vulg. i crk. pisci)] jest stanovnik ili grada ili predjela Šamarije. Hebrejski se zovu: Šōmerōnīm [2 Kr. 17, 29]. Šamartanci su naseobenici aširski iz Babela, Kute, Ave, Hamata i Sefarvaima, koji se pomiješale sa Israelcima, te jedan narod s njima poslije propasti Šamarije (722. pr. Hr.) stvoriše. Kada se Judejci povратиše iz babilonskog ropstva, te stali nanovo podizati hram u Jerušalemu, Šamaritanci su od njih tražili, da ih prime u zajednicu. Ovi ih odbiju. Razljućeni na njih, stadoše ih ometati i oružanom silom i tužbama persijskim kraljevima. Od tada postadoše ljuti neprijatelji. Na brdu Garizim sagradiše si hram, koji je trajao sve do g. 129. pr. Hr. Ivan Hirkan ga poruši. Uza sve to oni prosljediše i nadalje svoje bogoštovlje tu obavljati. Njihova religija nije se bitno razlikovala od israelske. Štovali su jednog Boga, premda u početku tako nije bilo. Isprva kako je bio pomiješan narod, tako je bila i pomiješana aširo-babilonska religija sa israelskom. Kasnije je potonja prevladala, osobito kada Manase, brat velikog svećenika Jaddue radi njegove ženidbe sa kćerkom šamaritanca Sanballat-a iz Jerušalema bi prognat malo prije doba Aleksandra Velikoga. Ovaj za prkos svojim napravi raskol i kult Jahvin podigne u hramu na brdu Garizim. [Flavio Gioseefo, Delle Antichità Giudaiche. Venezia 1611., I. XI. c. 7. str. 29]. Od sv. Pisma nijesu uzdržali nego petoknjižje Moše-ovo i to sa starokenanskim slovima. Šamaritanci se spominju u N. Z. na ovim mjestima: Mt. 10, 5; Lk. 9, 52; 10, 33; 17, 16; Iv. 4, 9. 39 s. 8, 48; Dj. ap. 8, 25. [Sr. Schürer, Geschichte des jüd. Volkes.¹ Leipzig 1907. II. sv. 19—23.]

Ova Hristova zapovijed nije trajala čitavo vrijeme njegovoga života. Poslije svoje smrti i uskrsnuća on šalje apostole, neka naviještaju evanđelje svakomu stvorenju po ci-

jelom svijetu [Mt. 28, 19]. Najprije su imali propovijedati Židovima, zatim poganima [Dj. ap. 13, 46]. Sam Hrist se držao ovog načina u svojem propovijedanju, jer nam je poznato iz evanđelja, da je samo n u z g r e d n o naviještao kraljevstvo Božje poganima i Šamaritancima [Mt. 8, 28—34; 15, 21—28; Mk. 7, 24—30; Iv. 4, 5—31]. Ovako se zato vladao, jer je Mesija Židovima bio obećan u prvom redu. Da izvrši ovo Božje obećanje, morao je njima najprije carstvo nebesko naviještati; iz milosrda nasuprot poganima i Šamaritancima. Uostalom da se nije sam ovako mudro i pametno vladao i isti nalog apostolima dao, mogli su pisci i farizeji, njegovi inače krvni protivnici, koji su mu, što se reče, dlaku u jaju tražili, optužiti ga pred narodom, da nije Mesija [Meinertz, Jesus und die Heidenmission. (Neut. Abh. Heft 1/2. Münster i W. 1908. 49 s.)]

Šalje ih izgubljenim ovcama doma Israelova, jer je tada izabrani narod sišao s puta Božjega; nemajući dobrih i duhovnih pastira, naličio je na izgubljeno stado.

7, 8. Hrist u ovom prethodnom poslanstvu naznačuje predmet propovijedanja apostolima, koga je njegov preteča Ivan Krstitelj [Mt. 3, 2] i on isti [Mt. 4, 17] na prvom mjestu Židovima predložio. U njemu se uključuje naviještanje pokore, odricanje manâ i svih stvari, koje ljude od priprave i ulaska u nebesko carstvo brane i spriječuju. Pod nebeskim carstvom Hrist razumijeva onaj savršeni red i stanje, koga dolazi on ustanoviti s neba, a koga su ljudi izgubili po grijehu, da po njemu postanu svi oni, koji budu u nj vjerovali u jedno vidljivo društvo Bogu posvećeno i usko s njime spojeno sakupljeni, učesnici vječnog spasenja. Ovo carstvo nije samo u n u t r a š n j e, niti b u d u ć e, nego počimlje u duhu, na zemlji se vidljivo širi, trajat će do konca svijeta, a svršuje u nebu. Carstvo je nebesko Hristova sveopća crkva na zemlji [Bartmann Dr. B., Das Himmelreich und sein König nach den Synoptikern. Paderborn 1904, 1—69].

Da uzmognu apostoli lakše i uspješnije svoju službu obnašati, podijeljuju im vlast, da tvore razne vrsti čudesâ, i to da mogu ozdravljati bolesne, uskrisivati mrtve, čistiti gubave i izgoniti đavle iz opsjednutih. Bez svoje zasluge oni su mukte

od Boga primili ovu moć, stoga od njih zahtijeva, neka muke tvore spomenuta čudesa.

9, 10. Hrist u ovom naputku određuje način življenja i rada za apostole. Ova pravila vezala su apostole samo ovaj put. To izbija iz riječi Hristovih kod Lk. 22, 35: »I reče im: kada vas poslah bez kese i torbe i obuće, zar li vam što nestade? A oni odgovoriše: ništa«, koji doista nahrcuje na Mt. 10, 9, 10; Mk. 6, 8; Lk. 9, 3, 4; (sr. 10, 4). »Za druge pute, kaže Tirin (Commentarius in Mt. Venetiis CIOCCCLX. T. III. 15] samo se ono zabranjuje, što se time označivalo, naime manje potrebitu skrb za tijelo, najviše što bi druge sablaznilo ili njih iste zapriječilo. Očito je, jer niti Hrist, niti su apostoli u drugim prigodama opsluživali ova pravila doslovno, budući da je poznato, da su kesu imali [Iv. 13, 29], i pobožne žene sa sobom vodili [Lk. 8, 3; 1 Sol. 2, 9; 2 Tim. 4, 13; 1 Kor. 9, 3], da se brinu za potrebite im stvari«.

Hrist nalaže na ovom putu apostolima, da budu što slobodniji u propovijedanju evanđelja, neka nose samo bezuvjetno nužne stvari sa sobom, a u izvanjskim stvarima neka se predadu u ruke Božje providnosti, jer će Židovi, kojima oni budu nebesko carstvo propovijedali, njih hraniti. Dostojan je propovjednik svojega jela [i nagrade], jer ga je zaslužio svojim radom. Drugim riječima im kaže, da imaju pravo, da ih Židovi udrže, kada im propovijedaju evanđelje. Rabinima je bilo zabranjeno [Nedarim, IV, 3] uzimati nagrade, što su poučavali zapovijedi Moše-ova zakonika. Ako li su vršili učiteljsku službu, te drugoga poučavali u čitanju i pisanju, dopuštala im se nagrada, kao »odšteta za gubitak vremena i druge, daljne zasluge [Strack H. und Billerbeck, Das Evangelium nach Matthäus erklärt aus Talmud und Midrasch. München 1922, 261]«.

Za vrijeme ovog apostolskog poslanstva zabranjuje im stjecati ili pribavljati koliko zlatnih, toliko srebrnih i mjedenih novaca u svojim pojasima ili pripašnjacima, da ih stavljaju. Pripašnjače su im služile ne samo da stišnu haljinu [Mt. 3, 4; Mk. 1, 6; Dj. ap. 21, 11; Otkr. 1, 13; 15, 6], nego također da u njoj nose novac [Mt. 10, 9; Mk. 6, 8; Plut. mor. str. 665b; Liv. 33, 29]. Ne smiju imati torbe, koju su obično putnici ili pastiri na dulji put u Palestinu sa sobom nosili i u nju nužne

stvari spremali. Niti dvije haljine na način bogataša: jednu za sadašnju uporabu, a drugu za buduću. S ovim ipak Hrist nije zabranio dvije haljine nositi na sebi, ako li to traži potreba ili nemila studen.

T. Zahn (u dj. 401. 20) kaže: »Tada se kod Rimljana običavala nositi dvostruka haljina. Mekopotni ljudi nošahu zimi četiri haljine jednu povrh druge (Suet. August. 82). Kod Josipa Flavija (Antiq. XVII, 5, 7) nosi dvostruku donju haljinu isto tako rob.« Ni obuće, nego im dopušta samo sandale pribaviti. E. Beurlier (Dictionaire de la Bible publié par F. Vigouroux. Paris 1896. Fasc. X, 634) slijedeći razlog navodi: »Krhost obuće i mučnoća naći postolara, da se popravi, činila je Židove, da su sa sobom nosili kadkada na put jedan par sandala u torbi za izmjenu u potrebi. Naš Gospodin nahrcuje na ovaj običaj, kada preporuča svojim učenicima, da pokažu svoje pouzdanje u Providnost, te ne nose obuće«. Sandale su se razlikovale od postola. Postoli pokrivalu kožom nogu odozdo i odozgo, sandale nasuprot samo odozdo; odozgo bijahu pričvršćene za nogu oputama. Priječi im nositi obuće, da budu prikladniji za putovanje i misijonarski život, te se manje staraju za previšu i suvišnu skrb nogu. Marko (6, 9) kaže: *ὑποδεμένους σανδάλια*, (part. perf. pas. ili medija) = podvezanih si sandalâ (Grimm, Lexicon Graeco-Lat. in I. N. Test. Ed.⁴ Gissae, 447), koje odozdo bijahu napravljene od kora ili drva, a odozgo privezane za nogu oputama. Mogu se i dandanas njihovi oblici vidjeti na rimskim spomenicima. Ni štapa. Tako i Lk. 9, 3 donosi. Mk. 6, 8 se razilazi, kada piše: *εἰ μὴ ῥάβδον μόνον* = osim jednog štapa. Hilarije (Commentarius in Mt. Migne, PL. 9, 968) i Augustin (De consensu evangelistarum. Migne, PL. 34, 1112—1115) sve snage svojega uma posvetiše, kako bi riješili ovu prividnu nesuglasicu između Mt., Lk. s jedne strane, a Mk. s druge. Njihovo rješenje nije nas moglo primjereno zadovoljiti, jer štap tumače u duhovnom smislu. Ne trebaju izvanjske vlasti, kada imaju šibicu iz korijena Jesina. Kakva god druga bila, ne će bit Hristova. Maldonat Commentaria in Mt. Migne, S. Scripturae cursus completus. Parisiis 1861, sv. 21, 652) nasuprot kaže, da sinoptici nijesu htjeli Hristove riječi doslovno donijeti, nego s a m o n j i h o v s m i s a o. No i ovo tumačenje ne riješava nam prividne nesuglasice. T. Zahn. (n. dj. str. 401) ide tako daleko, da se usuduje ustvrditi: »U ovoj točki ostaje formalna protivurječnost (?) između Mt. i Lk. s jedne, a Mk. s druge strane. Čini se, da Mk. hoće da spriječi neko strogo neshvaćanje prvotnog smisla riječi u pogled štapa kao obuće«. Ova tvrdnja dvostruko griješi: 1. u koliko a priori pripisuje sv. piscu zabludu, od koje je po Božjem nadahnuću bio zaštićen i sačuvan; 2. što ne znajući poteškoću riješiti svoju krivu pretpostavku i subjektivnu namisao Marku prišiva, kao da ju je on imao, a koju nikakvim dokazom ne dokazuje. E. Power je u zadnje doba napisao jednu izvrsnu studiju ob ovom pitanju u časopisu »Biblica«. Rim 1923, str. 241—266 i skraćeno u »Verbum Domini«. Rim 1924, str. 111—116. Prividnu nesuglasicu između Mt. 10, 10; Lk. 9, 3 i Mk. 6, 8 on ovako rješava: »Pastir u novoj Palestini, kako smo već protumačili (Ver-

hum Domini, I (1921) 21—25), sa sobom nosi dva štapa, koji oblikom i uporabom različiti, zgodno se označuju imenima toljaga i štapa. Toljaga hrastova, gotovo tri noge (90 cm.) duga, na kraju okrugla, visi ponajviše o pojasu, pastiru služi, da samoga sebe i svoje stado brani od zvijeri i lupeža. Štap, oko šest nogâ (180 cm.) dug, u ruci nošen, njim se po danu pastir štapa, upravlja ovcama i kozama, najprije označuje pastirsku službu. Sva poteškoća iščezava, ako je poznato, da Matej i Luka spominju zabranjenu toljagu za obranu, a Marko dopušten štap za službu. Što da se čvrsto dokaže, četiri se stvari imaju pokazati: 1. da je Gospodin naš u ovom govoru lik pastira iskazao; 2. da su pastiri u Palestini za doba Hristovo toljagu i štap nosili; 3. evanđelja kontekst naznačuje zabranjenu toljagu za obranu, dopušten štap za službu; 4. sa istom riječi u grčkome može se označiti koliko toljaga toliko štap.«

Ovo se tumačenje nama najboljim i najvjerojatnijim ukazuje. Pözl-Innitzer [Kommentar zum Evangelium des hl. Matthäus,³ Graz und Wien 1918, str. 190] htio bi ga oslabiti, ali njegovo je napiranje ostalo bezuspješno. Sa Powerom se slažu izvrsni poznavatelj židov. starinâ za Hristovog doba g. Strack i Billerbeck [n. dj. str. 569], kada pišu: „*Μηδὲ ἑαβδον*. Putnički štap, makkêl, pored drugoga, koji je potrebit za obranu na putnim okolnostima, a koji se spominje n. pr. Berakt. 9, 5 . . . , kod Mt. 10, 9; Jeb. 16, 7«.

Ako se ovako apostoli budu vladali, Bog će se osobitom providnošću starat za život i uzdržanje apostola preko dobrih i plemenitih ljudi.

11. Ovim riječima Hrist daje novu zapovijed o izboru gostoprinstva. Kako im je gori zabranio u ovom poslanstvu u Galileji pribavljati dvije haljine, dva para sandalâ, dva štapa, t. j. toljagu za obranu i štap, zlatnih, srebrenih i mjedenih novaca u svojim pojasima i torbu, da ne bi zabrinuti za zemaljske stvari narodu prigodu dali poput farizeja i književnikâ, da o njima sudi, da ih uglavnome vodi iskorišćivanje i lakomost, tako im i ovdje priječi na laku ruku mijenjati gostoprinstvu kuću. Ako li ih tko kao goste primi u svoju kuću, ne smiju na laku ruku i bez ikakva razloga nju zamijeniti boljom, kada im se sluči ili ih tko pozovne. U očima je naroda na ovom poslanstvu ovakav njihov postupak mogao stvoriti slab i loš sud. Narod bi ih mogao na temelju toga držati za proždrljive i nepostojane. Zato ih Hrist poučaje, da ne pogriješe, kako će se na ovom putovanju vladati. Kada

uđete u koji grad ili selo, pomiljivo ispitajte i potražite, tko je u ovom gradu ili selu dostojan, koji bi vjerovjesnike pogostio, pak kada takovoga nađete i rado vas primi, kod njega ostanite i blagujte, što vam donese. Nemojte promijenjivati bez razloga njegove gostoprimske kuće sve dok ne izađete iz ovog grada ili sela. Inače biste loše djelovali na narod. O vama bi mogao misliti, kada biste protivno radili, da ste neumjereni i nepostojani. Jasnije se Luka izrazuje u poslanstvu učenikâ [10, 7]: *μη μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν* = ne prelazite iz kuće u kuću.

12. Kada uđu u čiju kuću, Hrist ih uči u uljudnosti, što će govoriti. Najprije imaju ukućane pozdraviti, t. j. zaželjeti im mesijanski mir, spas i blagoslov [Dan. 10, 19]: šâlôm lekhâ, mir vama ili mir kući ovoj.

O kritičnosti ovog teksta već se govorilo kod prijevoda u prvoj točki.

13. Ako li vas kuća primi, u koju ste ušli radi propovijedanja mesijanskog mira, tada će mesijanski mir i blagoslov sići vrh nje, jer je poprimila vjeru, milost i evanđeoski način življenja. Ako pak prezirom odbije vaš pozdrav mesijanskog mira i spasenja, neka se k vama vrati, te neka vas dovede u drugu, gostoprimsku kuću, koja će vas željno i gostoljubivo primiti, vašem propovijedanju vjerovati, postati kršćanskom osjećajem i duhom, dostojnom neba i vječnog života.

Ovdje se uvodi mesijanski mir i blagoslov kao živa osoba, koju kada gost odbija, slijedi apostole na drugo mjesto. Ova se slika zove u govorništvu prosopopejom. Luka [10, 6] je još jače izrazuje, kada piše: »Pa ako li bude ondje sin mir, t. j. gost, koji je ljubitelj mesijanskog mira, ostat će na njemu mir vaš«.

14. Otresanje prašine s nogâ jest simbolički čin, s kojim se naznačuje, da apostol nije odgovoran, ako koja kuća odbije mesijanski mir i spas. Ovo učini Pavao sa Barnabom u Antiohiji Pisidijskoj, kada ih izbaciše stanovnici ovog grada po nagovoru Židovâ [Dj. ap. 13, 50, 51.] No u Korintu je Pavao [Dj. ap. 18, 6] samo otresao svoje haljine, kada su Židovi u sinagogi odbili njegovo propovijedanje.

Kad su Židovi putovali kroz poganske zemlje, prije nego bi stupili na palestinsko tlo, pomiljivo bi otresli prah sa obuće

i haljine, da se ne bi israelska zemlja zanečistila. Potom kada bi se stresla s nogâ prašina jednog grada, izrazivalo bi se time, da je onaj grad ili mjesto jednako poganskoj zemlji i sa njegovim stanovnicima prekinuo bi se svaki odnošaj [Strack und Billerbeck, n. dj., str. 571].

15. Hrist konačno izriče svoj sud nad onim gradom, koji bude zabacio i odbio mir i blagoslov mesijanskog spasenja. Teže griješe i na sudnjem danu strože će bit osuđeni svi oni, koji odbace evanđelje, nego li Sodomci Gomorci, koji su činili teški grijeh bludnosti proti naravi, zbog koga su grozno bili pedipsani strašnim požarom vatre i sumpora s neba [Gen. 19, 1 s.]

3. Upliv Hristova naputka.

Toma Celanski [Vita s. Francisci c. 9 i Vita secunda. Romae 1880, c. 10. str. 28—30], sv. Bonaventura [Legenda maior. Opera s. Bonav. Ad Claras Aquas 1908. I. VIII. 523—26] i Tri druga sv. Franje [Legenda trium sociorum. Romae 1880. c. 8. str. 21] pripovijedaju, kako sv. Franjo nakon malo više od dvije godine pustinjačkog života, života molitve i ručnog rada, radeći i popravljajući »kuću Božju« prema nalogu raspela sv. Damjana, zadobi posebno zvanje, na koje bijaše pozvat. Slušajući evanđelje na svetkovinu sv. Matije, 24/II. 1209, začu misao da, mu treba prigrliti apostolski život i evanđeosko siromaštvo.¹ Kako se ovaj prizor odigrao u duši Franjinoj, to nam najstvarnije opisuju Tri druga svečeva [str. 21]: »Tako blaženi Frano, kada je već svršio popravak crkve sv. Damja-

¹ Tako tumače: Chéranché Der hl. Franciscus. Aufl.³ Einsiedeln 1885, 71; Müller, Die Anfänge des Minoritenordens. Freiburg i. Br. 1885, 28—29; Le Monnier-Brković, Povjest sv. Franje, Sarajevo 1904, 66; Joergensen J., Vita di s. Francesco, Palermo 1910, 199—201; Mandić, De legislatione antiqua O. F. M. Mostar 1924, 22. Pecchiai Pio, S. Francesco d' Assisi e la missione della povertà. Milano 1926, 150: »Dunque la data della Messa della Porziuncola che illuminò di nuova luce la mente di Francesco si vuol fissare ai 24 febbraio 1209.« Nasuprot Schnürer G., Franz von Assisi. München 1907, 39; De Pamel O., La psychologie de s. François d' Assise. Etudes Franciscaines. Paris 1924. No 204, 267; Robinson, Archivum Franciscanum historicum II (1909), 194 uče, da je na 24. veljače 1208. Izgleda, da je vjerojatnije prvo mišljenje.

na, nosaše pustinjsko odijelo, držeći u ruci štap, obuću na nogama, i pripasan remenom iđaše. Nekog dana kada je čuo za svečane službe Božje ono, što je Krist rekao učenicima, koje posla da propovijedaju, naime neka ne nose ni zlata ni srebra, ni vrećice ni torbe, ni kruha ni štapa na putu, ni obuće ni dvije haljine. A ovo jasnije kada mu je isti svećenik kasnije protumačio, neizrecivim napunjen veseljem: Ovo je, reče, što želim sa svim srcem ispuniti.

Potom sve dobro zapamtivši, što bijaše čuo, veseo nastojao je da ispuni. Bez oklijevanja ostavi dvostruke stvari. Od tada se više nije služio ni štapom, ni obućom, ni vrećicom ili torbom. Napravivši sebi veoma prezrenu i prostu haljinu, odbaci remen, a pripasa se užetom. Svu je pomlju srca posvetio riječima nove milosti, kako bi ih ostvario. Po božanskom je nagnuću počeo naviještati evanđeosku savršenost i propovijedati jednostavno pokoru na javi.

Kasnije bi ovo evanđelje iz mise sv. Matije promijenjeno [Joergensen Vita di S. Francesco. Palermo 1910. 200]. Svakako je sv. Franjo držao čitanje evanđelja ovog dana kao božansku objavu. Piše o njoj u svojoj oporuci: »Sam Previšnji mi objavi, da imam živjeti po obliku sv. evanđelja« [Opuscula s. Patris Francisci. Ad Claras Aquas 1904. 79]. Na 15./III. 1209. pođe jutrom sa Bernardom Kvintavalskim u crkvu. Kada se pobožno pomoliše, otvoriše tripud evanđelje. Prviput se namjere na ove Kristove riječi: »Ako hoćeš savršen da budeš, idi i prodaj sve što imaš i podaj siromasima« [Mt. 19, 21]. Drugiput na slijedeće: »Ništa ne uzimajte na put« [Lk. 9, 3]. Treći na ove: »Tko hoće za mnom ići, neka se odreče sebe« [Mt. 16, 24]. Iz ovoga Franjo shvati, da on treba da postane osnovateljem i začetnikom reda [Thomas a Cel. Vita secunda. c. 10, 28—30], koji se temelji na Hristovom napatku apostolima kod Mt. 10, 5b—15. I ovaj je napatuk bitno uplivao na idealni duh evanđeoskog siromaštva Franjina koga je on nastojao na dlaku staviti u život i napisao u prvom i drugom pravilu.